

Nauka Církve o očistci

„Milovat budeš Pána svého Boha celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou silou, bližního pak tak, jak se máš rád sám.“ Takto shrnul Ježíš hlavní morální zásady života člověka. Celé srdce by se dalo transponovat jako mít celoživotní postoj úcty, klanění a poslušnosti vůči Bohu. Celá

duše potom jako celoživotní praktické projevení této lásky k Bohu a celou silou by se dalo transponovat tak, že když by se člověku do těchto postojů po odeznění zbožných motivačních nálad a nadšených zbožných vzplanutí nechtělo, potom je na místě jít proti tomu, do čeho se člověku nechce, a to vyžaduje vlastní sílu, samozřejmě podepřenou nadpřirozenou milostí čerpanou ze síly svátostí a osobní modlitby. Cílem života není modlitba ani svátosti, ale ty jsou prostředkem k životu z lásky k Bohu, sobě a bližnímu.

Ne každý člověk rozvine potenciál Bohem daný v oblasti lásky ve všech třech zmíněných rovinách ve správném pořadí zmíněném Ježíšem, který ostatně jen citoval statě Starého zákona (srov. *Dt* 6,5 a *Lv* 19, 18b). Na otázku, co když pokřtěný člověk, který i pravidelně přistupoval ke svátostem, plně nerozvinul lásku k Bohu a bližnímu a zemřel, odpovídá Církev učením o očistci.

Jako stěžejní bod učení o očistci je První list apoštola Pavla Korint'anům:

„Neboť nikdo nemůže položit jiný základ nežli ten, který je už položen - a tím je Ježíš Kristus. Ale když někdo dále staví na tom základě (a přidává) zlato, stříbro, drahé kameny - (nebo) dříví, seno, slámu, bude u každého jasné, co je to za dílo. Onen den to ukáže, protože se zjeví v ohni, a právě oheň vyzkouší, jaké je dílo každého člověka. Když něčí dílo, které tak nadstavil, přetrvá, dostane svou odměnu. Když však někomu jeho dílo shoří, utrpí sice škodu, ale sám se zachrání, ovšem tak, jako (kdyby vyběhl) z ohně“ (1 *Kor* 3,11-15).

Základem duchovního života, nebo, chceme-li života věčného, je Kristus. Kdo staví na tomto základě má život věčný, na rozdíl od toho, kdo tento základ odmítne (srov. *Mt* 21,42-45). K tomu je důležité, zda následná stavba života každého člověka na Kristu odolá plamenu lásky, jíž je Bůh, který je v Písmu často přirovnáván k ohni, nebo spíše jeho soudy mají charakter ohně:

„Dávejte si pozor, abyste nezapomněli na smlouvu Hospodina, svého Boha, kterou s vámi uzavřel (...) neboť Hospodin, tvůj Bůh, je oheň šířající, Bůh žárlivě milující“ (*Dt 4,23-24*).

„Hle, Hospodin přichází v ohni a jeho vozy jsou jako vichřice, aby vylil hněv svůj v prchlivosti a své hrozby v plamenech ohně“ (*Iz 66,15*).

„(Bůh) otřese vším stvořením a promění je, aby zůstalo jen to, co je neotřesitelné. Buďme vděční za to, že dostáváme neotřesitelné království, a služme proto Bohu tak, jak se jemu líbí, s bázní a úctou. Vždyť ` náš Bůh je oheň stravující“ (*Žid 12,27-29*).

„Uprostřed těch svícňů (byl) někdo jako Syn člověka, oděný řízou až na zem, a na prsou zlatý pás. Jeho hlava a vlasy bělostné jako sněhobílá vlna, jeho oči jako plamen ohně“ (*Zj 1,13-14*).

Bůh a jeho láska jsou ryzí jako plamen ohně, který na jedné straně přetváří to, co je hodnotné a pálí to, co nemá před ním žádnou cenu. Jeho pohled vroucí lásky je při soudu jako pohled stravujícího ohně. Když věčnost nazýváme „věčným patřením na Boha“, potom jistě tento pohled pro nečistou lásku nebude až do jejího pročištění nic příjemného ačkoli zde je naděje, že se již jedná o pročišťování člověka, který je již spasen a nebude už pro něho žádné odsouzení. Někteří protestanté odmítají očištné utrpení po smrti s odůvodněním, že každý, kdo v Krista věří, je již spasen a požívá, nebo bude požívat věčné blaženosti. Tomu odporuje učení apoštola Pavla, který hovoří o soudu i odplatě ve chvíli smrti:

„Víme totiž, až bude stržen stan, v kterém tady na zemi bydlíme, že nám Bůh dá obydlí jiné. Ne dům udělaný lidskýma rukama, ale věčný v nebi. Proto vzdycháme plni touhy po tom, abychom si mohli vzít na sebe ještě (jako šat) i svůj příbytek z nebe (...) A proto stůj co stůj usilujeme o to, abychom se mu líbili, ať už v domě (těla) zůstáváme, nebo se z něho odebíráme. My všichni se přece musíme objevit před Kristovým soudem, aby každý dostal odplatu za to, co za života udělal dobrého nebo špatného. Protože tedy víme, že je třeba bát se Pána, snažíme se lidi přesvědčit“ (*2 Kor 5,1-2.9-11a*).

Soud spravedlnosti, který má nastat pro každého ve chvíli po smrti, Ježíš komentuje slovy vzhledem k tématu vztahu Božího království a neodpuštění druhým, tedy k nedostatku lásky: „Nevyjdeš odtamtud, dokud nezaplatíš do posledního halíře“ (*Mt 5,26*). Ježíš ve svém kázání zmínil dva druhy hříchů: jedny, které jsou odpouštěny již v tomto čase, a druhé, které jsou odpouštěny až na věčnosti – ve věku budoucím:

„Proto vám říkám: Každý hřích i každé rouhání může být lidem odpuštěno, ale rouhání proti Duchu odpuštěno nebude. Řekne-li někdo slovo proti Synu člověka, může mu být odpuštěno, ale kdo by (ho) řekl proti Duchu svatému, tomu nebude odpuštěno ani v tomto věku, ani v budoucím“ (Mt 12,31-32).

Abychom však téma soudu po smrti uzavřeli, je třeba se zmínit i o možnosti věčného zavržení. Jde o to, že člověk vědomě odmítá až do smrti přijmout Kristovo vykoupení a odpuštění svých hříchů, odmítá uvěřit Kristu a přijmout jeho zákon. Ježíš sám varuje o místu, kde je „pláč a skřípění zubů“ (srov. Mt 8,12; 13,42; 13,50; 22,13; 24,51;25,30. Apoštol Pavel ve svých listech vypisuje tzv. „katalogy hříchů“, jejichž neodpuštěním a zůstáváním v nich přivodí vyloučení z Božího království. Podobně i sv. Jan:

„Žijte duchovně, a nepropadnete žádostem těla. Tělo totiž touží proti duchu, a duch zase proti tělu. Mezi nimi je vzájemný odpor, takže neděláte, co byste chtěli. Jestliže se však necháváte vést Duchem, nejste už pod Zákonem. K jakým skutkům vede tělo, je všeobecně známo. Je to: smilstvo, nečistota, chlípnost, modloslužba, čarodějnictví, nepřátelství, sváry, žárlivost, hněvy, ctižádost, nesvornost, stranictví, závist, opilství, hýření a jiné takové věci. Řekl jsem vám to už dříve a říkám to (ještě jednou): lidé, kteří takovéto věci dělají, nebudou mít podíl v Božím království“ (Gal 5,16-21).

„Toho si totiž buďte dobře vědomi, že žádný smilník ani nečistý ani chamtivý - to je modloslužebník - nemá podíl v království Kristově a Božím“ (Ef 5,5).

„Nebo nevíte, že nespravedlivým se nedostane podílu v Božím království? Nemylte se! Ani smilníci, ani modláři, ani cizoložníci, ani zhýralci, ani lidé zvrácení, ani zloději, ani lakomci, ani opilci, ani utrhači, ani lupiči nebudou mít v Božím království účast“ (1 Kor 6,9-10).

„Hle, přijdu brzy a moje odplata se mnou, abych odměnil každého podle jeho činů. Já jsem alfa i omega, první i poslední, začátek i konec. Blaze těm, kdo si vypírají šaty; budou mít právo na strom života a branami vstoupí do města. Venku (zůstanou) psi, čarodějníci, smilníci, vrazi, modláři a každý, kdo má zálibu v páchání lži“ (Zj 22, 12-15).

Důvodem tohoto zavržení je svobodná vůle člověka, který se sám rozhodl zůstat ve stavu hříchu, neprojevil lítost a nekonal pokání až do chvíle smrti.

Vraťme se k nauce Církve o očištění. Už svatý Jan Zlatoústý ve 4. století vybízel k modlitbě za zemřelé, která jim může pomoci, jsou –li ve stavu očišťování:

„Pojďme jim na pomoc a vzpomínejme na ně. Jestliže Jobovi synové byli očištěni obětí jejich otce, proč bychom měli pochybovat o tom, že naše obětní dary za mrtvé jim přinášejí útěchu? Neváhejme a pojďme na pomoc těm, kteří jsou mrtví, a obětujeme za ně své modlitby“ (Sv. Jan Zlatoústý – Konstantinopolský patriarcha, 4. století).

Papež Řehoř Veliký v 6. století učil takto:

„Co se týká některých lehkých hříchů, je třeba věřit, že před posledním soudem je očistný oheň; vždyť ten, který je pravda, říká, že jestliže se někdo rouhá Duchu Svatému, nebude mu odpuštěno ani v tomto věku, ani v budoucím (Mt 12,33). Z tohoto tvrzení se odvozuje, že jisté viny mohou být odpuštěny v tomto věku, ale jiné v budoucím věku.“

Katechismus říká (čl. 1032):

„Církev již od prvních dob uctívala památku zemřelých, přimlouvala se za ně a přinášela zvláště eucharistickou oběť, aby byli očištěni, mohli dosáhnout blaženého patření na Boha. Církev také doporučuje almužny, odpustky a kající skutky za zemřelé.“

Nauka o očistci se formulovala na koncilech 1. lionském r. 1254, 2. lionském roku 1274 a nejvíce na koncilu florentském (roku 1439, Dekret o sjednocení s pravoslavnými; věc nauky o osudu zemřelých):

„Jestliže kající zemřel v Boží lásce, ovšem plody jeho pokání nebyly upokojivé, bude po smrti očišťován v očistci. Úlevu jim může přinést přímluvná modlitba věřících, přinášení oběti mše svaté, almužny a jiné kající skutky stanovené Církví.“

Papež Benedikt XII. v Bule *Benedictus Deus* roku 1336 o očistci píše:

Duše zemřelých, kteří zemřeli v ospravedlňující milosti (tj. bez těžkého hříchu) se bezprostředně účastní nebeské blaženosti, zatímco duše těch, na nichž ještě ulpívají menší nedostatky, budou plného patření na Boha účastny až po procesu očištění. Duše těch, kdo zemřeli ve smrtelném hříchu, budou vydány zatracení, které si sami vyvolili. Při všeobecném soudu a všeobecném vzkříšení mrtvých na konci budou nakonec všichni lidé obnoveni ve své tělesnosti (jedni k věčné blaženosti, druzí k věčnému zavržení).“

Tridentský koncil (roku 1563), Dekret o očistci):

„Katolická církev, vyučena Duchem Svatým, na základě svatých Písem a starobylé tradice Otců učila na svatých koncilech a nejnověji i na této ekumenické synodě, že existuje očistec a že duše tam držené jsou podporovány přímluvami věřících a nejvíce bohumilou svátostí oltářní.“

Lidé trpící v očistci sice nezemřeli v těžkém hříchu, ale během života upřednostňovali věci tohoto světa před láskou k Bohu. Po smrti proto jejich láska musí být ještě očištěna, než se budou plně radovat v Božím království a dosáhnou svatosti, tedy plného spojení s Kristem. Oni sami již nemohou nijak odčinit vlastní nedostatky lásky, nemohou dělat již nic pro svůj vlastní pokrok. Můžeme však my. Začali jsme dnes odkazem na evangelium hovořící o zákonu lásky. Milovat Boha nad všechno, a bližního jako sebe. Láska k lidem však smrtí nemusí končit

a lze ji jim projevít, či v ní pokračovat, i po jejich smrti. K tomu vyzývá tradice Církve, jak jsme si ukázali již od nejstarších dob. Koncily i církevní otcové hovoří o slavení mše za duše v zemřelých, o modlitbě, konání dobrých skutků pro duše v očistci, konání pokání za ně, což se rozvinulo také v nauku o získávání odpustků pro duše v očistci, tedy vyprošování jim odpuštění očištcových trestů.

V kancionálu se modlíme: „S vírou na ně vzpomínejme, z očistce jim pomáhejme, budou na nás vzpomínat, až my budem umírat“ (č. 924).

Ve dnech 25. 10. – 8. 11. můžeme pro duše v očistci získávat plnomocné odpustky, při splnění všech těchto podmínek:

1. vykonat svatou zpověď (v rozmezí 14 dní – jedna zpověď platí pro více odpustků)
2. přijmout svaté přijímání (jedno příj. - jeden odpustek)
3. pomodlit se na úmysl papeže schválený text modlitby (jedna m. - jeden odpustek)
4. nemít zalíbení ani v lehkém hříchu (ve chvíli získávání odpustku)
5. navštívit hřbitov a pomodlit se za zemřelé jakoukoli modlitbu (jedna návštěva - jeden odp.)